

הדף היומי

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ח"

מסכת בבא בתרא - דף כז

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

עיונים על הדף

שיעור "כל שהוא" מה?

הביאה הגמ' ראייה שלא כדברי עולא שסבר ששיעור יניקת אילן הוא 16 אמה, ממה שאמרו "הקונה אילן וקרקעו מביא וקורא" והבינה גמ' שאפילו קרקע "כל שהוא" כמה קנה בגודל הקרקע בפועל? ב"כל שהוא" לכאורה לא ניתן לגדל אילן? מה הכוונה ומה השיעור? ובאמת רש"י ("ד"ה מאי לאו) ביאר שהכוונה בקרקע כל שהוא, מלבד עובי האילן לכל צד, היינו שקנה את האילן וקרקעו שעליו גל, וזה לא נכלל בכלל ה"כל שהוא" של רכישת הקרקע, ורק ביחס לעוד מקום מסביב לאילן ע"ז נאמר כל שהוא.

על דברי ר"ע בברייתא שהביאה הגמ', שעל קרקע כל שהוא יש חיוב ביכורים וכותבים פורזבול, הסיקה הגמ' שמדובר בחיטה שאין לה יניקה מסביב אלא אך ורק מתחת מקום הגידול. כבר ציינו תוס' שמשמע שבאמת הכוונה "כל שהוא" כפשוטו, ואף שמצאנו שחיטה יונקת ג' טפחים, מ"מ עיקר היניקה זה כנגד החיטה, בדומה למה שאמרו יניקת למעשה יונק כל 25 אמה, אולם עיקר היניקה היא רק בטווח של 16 אמה.

א"כ עדיין אנו נבוכים מה הכוונה "כל שהוא", כל שהוא זה כפשוטו, או שיש שיעור כל דהוא לאותו "כל שהוא" ורק באו לציין שהשיעור הוא מועט מאוד.

באמת בריטב"א לפנינו, על דברי רש"י שנזכרו שהכוונה בכל שהוא מלבד עובי האילן לכל צד, תמה הריטב"א שאם קרקע חוץ מגופו לא משמע שהכוונה כל שהוא, ואומר הריטב"א שיותר היה ראוי לפרש "כל שהוא" מקום האילן בלבד. והנכון, כל שהוא הכוונה מלא אורה וסלו, וביחס ל 16 אמה שהזכיר עולא, זה נחשב לכל שהוא, כפי שמצאנו בכמה מקומות בש"ס שאמרו "כל שהוא" ובכ"ז יש לכך שיעור. והביא הריטב"א ראייה מהגמ' בעירובין שאמרו מגביוהו מן הקרקע כל שהוא ופירושו שהכוונה טפח.

נמצאנו למדים מדברי הריטב"א שאף שאומרים "כל שהוא" הכוונה לשיעור, אולם שיעור קטן ביחס לדבר אחר. ויותר מובאר בדבריו ש"כל שהוא" לאו דווקא שיעור קטן, אלא שיעור שיש בו משמעות כפי שהביא שאף "טפח" מוגדר לכל שהוא.

עוד צריך להשכיל, מה שאמרו בגמ' בפסחים ל, למסקנא אמר רבא, הילכתא חמץ בזמנו, בין במינו בין שלא במינו אסור במשהו כרב. שלא בזמנו, בין במינו ובין שלא במינו מותר כרבי שמעון. וסברת רבא לאסור לכה"פ לפי חלק מהראשונים כיון שיש חומרה יתירה בחמץ מחמת איסור כרת שבו אסור במשהו. מה ההגדרה בחמץ שאסור במשהו בזמנו. האם משהו הכוונה באמת משהו טעם טעמו של טעם קט ואינו מורגש יאסור את כל העיסה. על איזה כמות מדובר. או שכפי פשוטו של עניין כל משהו אינו מתבטל ועומד באיסורו.

בגמ' בשבת (קב, ב) הבונה כמה יבנה ויהא חיוב. כל שהוא. עיין ברש"י בשבת (עג, א ד"ה משכחת לה) בסוגיא של זדון שבת ושגגת מלאכות שכתב רש"י לכל המלאכות יש שיעור. וא"כ לכאורה צריך לומר בגמ' הנזכרת לבה איסור בונה אף שאמרו כל שהוא, יש בו איזה שיעור מסויים שהרי כתב רש"י שכדי להתחייב יש שיעור. ולא מסתבר שה"שיעור" הוא כל שהוא, כפשוטו. שזה אינו נקרא "שיעור".

וכן נראה בגמ' שבת (סג, ב) מנין לאריג כל שהוא שהוא טמא ת"ל או בגד ורש"י שם ("ד"ה אריג ותפשטו) וכולו הוי כל שהוא כלומד דבר קטן וטעם בתודה"ה אריג כתבו מכאן משמע דמ"מ בעינן שיעור קצת וכו' עיי"ש. ודאי מתבאר שאף ב"כל שהוא" בעינן ל"שיעור" מסויים. (ועוד עיין עירובין פ'. חולין קלז' בכורות י'. וקושיית הש"ס שם יא'. אוהלות פי"א מ"א בדברי ב"ה והר"מ והר"ש נתנו בהם שיעורים.)

ועל כולנה בגמ' לקמן ב"ב (קג, א), מביאה את דברי ר"ע שהזכירו לפנינו ושם אמרו כך, רבי עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובבכורים ולכתוב עליהם פרוזבול ולקנות מהם נכסים שאין להם אחריות בכסף שטר ובחמץ. והקשו בגמ' "וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא". וכו' ומסקנת הגמ' שיעורא זוטרא קרי לה כל שהוא. עכ"ל הש"ס הצריך לנו לע"ע. מובאר מדברי הש"ס שבמקום שיש שיעור אף הוא שיעור קטן מאד לפיכך נקרא בלשון חז"ל "כל שהוא".

ומפורסם בעולם (ע"פ השמועה), ראייתו של הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצוק"ל, הדין כאמור, איסור חמץ בתוך הפסח שאינו בטל אפי' באלף כיון שאיסור חמץ אסור אפי' במשהו. וה"ה בנותן טעם שבפסח אינו בטל. ובדומה לזה באיסור יין נסך שאפי' באלף לא בטיל ואיסורו לעולם וכן הוא בנותן טעם ואיסורו הוא לא רק בשתיה אלא אפי' בהנאה.

שאל הגרש"ז זצוק"ל מאד מסתבר ולא בתורת חשש אלא בתורת ודאי שילד זרק בתוך מימי ים כנרת תחית לחם וא"כ הרי במים יש טעם חשש ואסור אפי' בטעם משהו א"כ איך אפשר לשתות בא"י מים מהכנרת בימי הפסח. ועוד הרי בודאי שבמקום כל שהוא בים היתכן נשפך יין מעכו"ם למים וא"כ אף מותר לרוחוץ במי הים הרי נהנה בהנאה ממים שטעם יין נסך בהם. והדברים הנזכרים הם אסורים אפילו בכל שהוא. הוכיח מכאן הגרש"ז ע"כ אתה למד שאף ל"כל

שהוא" יש "שיעור". (ע' במהרש"ם ח"ב ס' פא, נידון דומה וממנו גם אפשר להביא ראייה ואכמ"ל)

ובעיונים על הדף ב"מ יח, הבאנו שיש בש"ס מקומות שנאמר בהם הגדרה כללית, אולם הקדמונים נטו לבאר לפי הגדרות ושיעורים יותר גדולים, כפי שמצאנו, ששליח שהביא גט ואבד הימנו אם מצאו לאתרו כשר אם לאחר זמן פסול לגרש בו, יש לברר מהו לזמן מרובה ומה מוגדר לאתרו, ברש"י (שם ד"ה מצאו) הביא מהגמ' בגיטין, ששיעור הזמן עד שתעבור שיירה ותשרה שם, אז יש לחשוש שפגל ממשוהו אחר. בפירושו רבנו עובדיה על המשנה בגיטין, ביאר ש"לאלת" הכוונה מיד. והקשה התוס' יו"ט שהדבר צריך תלמוד כפי המבואר ישנם הגדרות שונות בביאור שיעור הזמן, ואיך כתב הרע"ב "מיד". אך בקול הרמ"ז, ביאר שהגדרת המילה "לאלתר" היא מיד, וזה מה שבא הרע"ב לפרש, אלא השיעורים שנאמרו ע"י האמוראים בגמ' הוא לומר מה הכוונה "לא לאלתר", היינו שמהזמן הזה יש להסתפק אולי נפל ממשוהו אחר.

נושא היום: שטח יניקת העץ. הרחקת ענפי אילן משדה חברו ומרשות הרבים.

זנה הגמ' מה המקור לומר ששטח יניקת האילן הוא 16 אמה. א. נאמרה הלכה למשה מסיני שיעור **נטיעות בטווח של בית סאה** מותר לחרוש את כל השטח בערב שבעית עד ראש השנה, **למרות** שאין חורשים בשדה האילן משבעות. **ומכאן** אין להביא ראייה שניקה היא 16 אמה, אלא פחות. **"בית סאה"**, זה קרקע בשיעור 50*50 אמה, בשטח נמצא 2500 אמה, **היינו** לכל אילן יש חלק של 250 אמות מרובעות. **ולעולא** שיש לאילן 16 אמות, יש לו 32*32 **נמצא** 1024. **ב. ג' אילנות של שלשה בני אדם** על בית סאה, מצטרפים להגדרת **"שדה אילן"**, לגבי הלכות שמיטה ועבודת הקרקע עד עצרת, שטח של 2500 אמה, לחלק ל 3 אילנות, **יעלה לכל אילן** 833.3, **עדיין** פחות ממה שאמר עולא. **רצו לומר שעולא לא דקדק**, אך הדבר קשה שהרי הרחיק את השיעור לקולא, שהרי נמצא שלא יביא ביכורים שלא כדין (מי שסמוך למיצר חברו בטווח שבין 833.3 ל 1024). **מבארת הגמ'** שאמר עולא את דבריו בעיגול ולא במרובע, **היינו** אם מודדנו 16 לכל רוח היינו 32*32, סה"כ 1024, **אבל אם נמדוד** מעגל יהיה קטן יותר ברבע, נמצא 768. ואמנם כדי להגיע ל 833.3 לא לא 16 אמה, אלא 16.5 אמה, **ע"ז** אמרו שעולא לא דק לחומרא. שאלו על עולא ממה שאמרו קונה אילן וקרקעו מביא ביכורים, **ולכאורה** מובאר אף אם קרוב למיצר חברו. **זוחה הגמ'**, שקנה בידו עם 16 אמה. **עוד למדנו** קנה ב' אילנות בתוך שדה חברו מביא ביכורים ואינו קורא. **מדקדקת הגמ'**, אם היו ג' אילנות היה מביא וקורא למרות שהקרקע היא בשיעור קטן. **עוד זוחה הגמ'** אף כאן יש להעמיד ב 16 אמה. **עוד למדנו** רבי עקיבא אומר שקרקע כל שהיא חייבת בפאה, ביכורים וכותבים עליה פרוזבול. וניתן לקנות אגבה מטלטלין. **מבואר** שלא כדברי עולא שהרי מדובר בקרקע כל שהיא והאילן יונק מצדדיו ל 16 אמות. **זוחה הגמ'** מדובר במשהו בחיטים שאינם יונקים מצדדים. **עוד למדנו**, אילן מקצתו בארץ ישראל ומקצתו בחו"ל, **לדעת רבי** הפירות הם טבל וחולין מעורבים. **לדעת רשב"י**, הגדל בצד של א"י חייב בתרו"ם, והגדל בצד של חו"ל, פטור. **מדקדקת הגמ'** שמחלוקתם האם ניתן לברר היכן הפרי גדל, **אולם** באופן שבדאי גדל בחו"ל לכו"ע יהיה פטור מתרו"ם, **ולא אומרים** כדברי עולא שיונק האילן אף מארץ ישראל כאשר הוא בטווח של 16 אמה. **עממדיה הגמ'**, שהיה סלע שהפסיק בין השורשים של א"י לחו"ל, **וטעמו של רבי** שאמר שהפירות הם טבל וחולין מעורבים, מחמת עירוב הענפים, **ורשב"י** לא חש לזה.

עולא אמר כאמור 16 אמה האילן יונק, **ובמשנה** לעיל למדנו שמרחיקים 25 אמה. **ביאר אב"י** שהשורשים מרחיקים הרבה, אולם מכחישים את הקרקע עד 16 אמה.

כדעת עולא אף אמר רב דימי שר"ל שאל את ריו"ח, ואמר ריו"ח שאינו מביא ביכורים כאשר יונק משדה חברו. מאידך רבין אמר בשם ריו"ח, שאף אילן הנוטה לשדה חברו מביא וקורא, על מנת כן הנחיל יהושע את הארץ.

אילן שענפיו נוטים לשדה חברו, קוצץ את הענפים עד שיעור שלא יפריעו להכאת השוט בשעת החרישה. **אילן חרוב ושקמה**, קוצץ את כל הענפים הנכנסים לשדה חברו בקו ישר עם סוף שדהו. **ולדעת אב"י שאול** (למסקנא) כל אילן סרק דינו כחרוב ושקמה. **שדה שצריכה להרבה מים** (בית השלחין), שצל מזיק, כל האילנות קוצץ לגמרי את הענפים שנכנסים בדומה לחרוב ושקמה.

אילן הנוטה לרשות הרבים, לדעת רבנן, קוצץ עד שיעור שיעבור גמל ורוכבו. **לרבי יהודה**, כדי שיעבור גמל טעון פשתן או זמורות. (ולומדת הגמ' ששיעורם של רבנן גדול יותר, **היות ואם הוא קטן יותר מה יעה אדם עם זמורות שירצה לעבור. מאידך רבי יהודה** סבר שיכול הוא להתכופף.) **לר"ש** חייב לקצוץ את כל ענפי האילן הפונים לרה"ר מחמת אהלת הטומאה.

מבואר במשנה שקציצת האילן תלויה באומדנא שאין אומרים לקצוץ את כולו אלא לאומדן אם אינו מזיק עתה ניחא. **ביאר ר"ל** נחלקו בזה רבנן ור"א ומשתנתו ר"א. בדין חפירה תחת רשות הרבים, **לרבנן** אין חופרים. **ולר"א** אומדים אם יכולה לעבור עגלה טעונה באבנים יוכל לחפור. **מבואר** שר"א התיר לפי אומדנא. **לריו"ח** המשנה שלנו אף כדעת רבנן, שבחפירה יתכן וכיסוי יתלעו ולא ישים לב, **לפנינו** כל פעם יקצוץ את הענפים.

כאמור לדעת ר"ש קוצץ את כל הנוטה לרשות הרבים מחמת אוהל הטומאה, **כלומר** אין החשש מחמת שיביא עורב טומאה ויניח בין העצים, שא"כ היה מספיק לדלל ענפים, **אלא** יש חשש של אוהל טומאה, שיאהיל הענף על טומאה ועל מישהו מרשות הרבים, **לכן** צריך לקצוץ את כל הענפים.